

UNIVERSAL - DEKLARATIOUN VUN DE MËNSCHERECHTER

PRÄAMBEL

Well d'Unerkennung vun der Dignitéit, déi all Mëmber vun der Mënschefamill gebuer as, a vu sänge gläichen an onersetzleche Rechter de Fëllement vun der Fräiheet, der Gerechtegheet an dem Friden an der Welt as,

Well et do, wou d'Mënscherechter nët unerkannt an nët respektéiert gin, zu barbareschen Akte koum, déi d'Gewësse vun der ganzer Mënschheet revoltéieren a well d'Schafe vun enger Welt, an deer d'Mënschen d'Fräiheet vum Wuert a vum Glaf hun, an deer se fräi si vu Furcht an Nout, als dem Mënsch säin héchst Striewe proklaméiert gouf,

Well et haaptsächlech drëm geet fir duerch e Rechtssystem Hand iwwer d'Mënscherechter ze halen an datt de Mënsch doduerch nët forcéiert gët fir säi leschten Auswee an der Revolt géint d'Tyrannie an d'Ennerdrécktgin ze sichen,

Well et haaptsächlech drëm geet fir d'Entwécklung vun de frëndschaaftleche Relatiounen tëscht den Natiounen z'encouragéieren,

Well an der Charta d'Vëlleker vun de Vereenten Natiounen op en Neits hire Glaf an d'Grondrechter vum Mënsch, an d'Dignitéit an an de Wäert vun der mënschlecher Persoun, an d'Gläichheet vun de Rechter vu Mann a Fra proklaméiert a sech dofir entscheed hu fir dem zoziale Fortschrëtt de Virzock ze gin a besser Lieweskonditiounen a méi enger grousser Fräiheet ze schafen,

Well d'Mëmberstate sech verpflichtet hu fir an Zesummenaarbecht mat der Organisatioun vun de Vereenten Natiounen dofir ze suergen, datt d'Mënscherechter an d'Grondfräiheten allgemeng respektéiert a realiséiert gin,

Well eng an déi selwecht Opfaassung iwwer dës Rechter a Fräiheten aus der Mooss wichteg as fir dëst Engagement voll a ganz kënnen duerchzeféieren,

PROKLAMÉIERT D'GENEROLVERSAMMLONG:

Dës UNIVERSAL-DEKLARATIOUN VUN DE MËNSCHERECHTER, déi als en allgemengt Ideal vun all Vollek an all Natioun soll ugestriift gin aus deem Grond, datt all eenzele Mënsch an all Organ vun der Gesellschaft, ëmmer am Geescht vun dëser Deklaratioun, sech ustrengen fir duerch den Unterrécht an d'Erzéiung de Respekt vun dëse Rechter a Fräiheten z'entwécklen an no an no duerch Mesuren um nationalen an internationale Plang hir Unerkennung ze sécheren, datt d'Populatiounen aus de Mëmberstate selwer an déi aus Gebitter, déi ënner hirer Gerichtsbarkeet stin, en allgemengen a gudden Gebrauch dervu kënnen maachen.

Artikel 1

All Mënsch kennt fräi a mat deer selwechter Dignitéit an dene selwechte Rechter op d'Welt. Jiddereen huet säi Verstand a säi Gewësse krut an soll an engem Geescht vu Bridderlechkeet denen anere géintiwuer handeln.

Artikel 2

Jidderee kann all déi Rechter an all déi Fräiheten, déi an dëser Deklaratioun proklaméiert sin, fir sech verlaangen an dat ouni Ennerscheed sief et vu Rass, Hautfaarf, Geschlecht, Sprooch, Relioun, politesche oder anerer Iwwerzegong, nationalem oder zozialem Urspronk, Verméigen, Gebuert oder soss enger Situatioun.

Et duerf do dernieft och keen Ennerscheed gemat gin, dee mam politeschen, rechtlechen oder internationale statut vun deem Land oder deem Gebitt begrënnt gët, aus deem eng Persoun hierstaamt, egal ob dëst Land oder dëst Gebitt onofhängeg, ënner engem Mandat, nët autonom oder séng Souveränitéit an irgendenger Form begrenzt as.

Artikel 3

All Mësch huet Recht op d'Liewen, op d'Fräiheet an op d'Secherheet vu senger Persoun.

Artikel 4

Kee Mënsch darf a Sklaverei oder a Kniechtschaaft gehal gin; d'Sklaverei an de Sklavenhandel sin an all hire Forme verbueden.

Artikel 5

Keen duerf gefoltert an och kee grausam, onmënschlech, onwiirdeg bestrooft a behandelt gin.

Artikel 6

Jiddereen huet iwwerall d'Recht op Unerkennung vu sénger juristescher Perséinlechkeet.

Artikel 7

D'Mënsche sin alleguer gläich virum Gesetz a si hunn ouni Ënnerscheed Recht op dee selwechte Schutz vum Gesetz. Alleguer hu se Recht op dee selwechte Schutz géint all Diskriminatioun, déi dës Deklaratioun géint verletzen a géint all Provokatioun zu esou enger Diskriminatioun.

Artikel 8

All Mënsch huet d'Recht fir bei denen zoustännegen nationale Geriichter en effektive Recours géint déi Akten ze man, déi d'fundamental Rechter, déi him duerch d'Konstitutioun oder duerch d'Gesetz zoustin, verletzen.

Artikel 9

Kee Mënsch duerf arbiträr verhaft, agesat oder ausgewise gin.

Artikel 10

All Mënsch huet d'Recht, a voller Gläichheet, datt seng Saach, säin Uleies gerecht an öffentlech virum engem onofhängegen an onparteiesche Gericht zur Sprooch kënnt, dat iwwer seng Rechter a Flichten an iwwer d'Berechtigung vun all Uklo, déi a Strofsaache géint e gefouert gët, entscheet.

Artikel 11

All Mënsch, dee wéinst engem strofbaren Akt ugeklot gët as esou laang als onschëlleg unzegesinn, bis seng Schold gesetzlech an am Verlaf vun engem öffentleche Prozess nogewisen as, an deem e mat Sécherheet op all néideg Garantië fir seng Verdedegung konnt rechnen.

Keen duerf verurteilt gi fir Saachen, déi e gemat oder ënnerlooss huet, déi an deem Ament, wou dat geschitt as, no nationalem an internationalem Recht keng strofbar Akte woren. Och duerf kee méi eng héich Strof kréie wi déi, déi an deem Ament applizéiert gouf, an deem de strofbaren Akt geschitt as.

Artikel 12

An enger Persoun hiert Privatliwen, hir Famill, hir Wunneng oder hir Korrespondenz duerf sech net arbiträr agemëscht, an hir Eier an hire gudde Ruff och net ugetaacht gin. All Mënsch huet d'Recht op de Schutz vum Gesetz géint esou en Amëschen an Untaachten.

Artikel 13

All Mënsch huet d'Recht fir fräi bannent de Grenze vun all Stat ze zirkuléieren a seng Residenz ze wielen.

All Mënsch huet d'Recht fir all Land ze verloossen, och säin egent, an nees a säi Land heemzekommen.

Artikel 14

All Mënsch huet d'Recht fir, wann e verfollegt gët, Asyl an anere Länner ze sichen a Gebrauch dovunner ze maachen.

Op dëst Recht ka sech net beruff gin am Fall vun Ukloen, déi reell op engem Verbrëche vum allgemenge Recht an op Handlung fundéieren, déi géint d'Ziler an d'Grondsätz vun de Vereenten Natiounen verstoussen.

Artikel 15

All Mënsch huet d'Recht op eng Nationalitéit.

Seng Nationalitéit duerf kengem Mënsch arbiträr entzu gin, och net dat Recht fir seng Nationalitéit ze changéieren.

Artikel 16

Wa Mann a Fra am Alter si fir sech ze bestueden, hu se d'Recht fir dat ze maachen an eng Famill ze grënnen ouni iergendeng Restriktioun wat d'Rass, d'Nationalitéit oder d'Relioun ugeet. Si hu beim Bestiednes, am Bestiednes a bei senger Opléisung déi selwecht Rechter.

D'Bestiednes duerf nëmme mat der fräier a voller Awëllegung vum Brautpuer geschloss gin.

D'Famill as dat natiirlecht a fundamentaalt Element vun der Gesellschaft a si huet d'Recht op de Schutz vu Gesellschaft a Stat.

Artikel 17

All Mënsch huet d'Recht, eleng an och mat aneren zesummen, op Eigentom.

Säin Eigentom duerf kengem Mënsch arbiträr entzu gin.

Artikel 18

All Mënsch huet d'Recht op Gedanke-, Gewëssens- a Reliounsfräiheet; an dësem Recht mat dran as d'Fräiheet fir séng Relioun odder séng Iwwerzegong ze änneren, grad esou wéi d'Fräiheet fir séng Relioun a séng Iwwerzegong eleng odder mat aneren ze manifestéieren, sief et an der Öffentlechkeet odder privat, duerch den Unterrécht, d'Praktizéieren, de Kultus an d'Feiere vu Riten.

Artikel 19

All Mënsch huet d'Recht op eng fräi Menong a fir se fräi auszedrécken, an deem och d'Recht mat dran as op eng Menong fräi vu Furcht an dat Recht fir Informatiounen an Iddiën ze sichen, ze kréien an ze verbrede mat all dene Mëttele fir sech auszedrécken, déi et gët an ouni sech mussen u Grenze vu Länner ze halen.

Artikel 20

All Mënsch huet d'Recht op Versammlungs- a Verenegongsfräiheet am friddleche Sënn.

Keen duerf an eng Verenegong gezwong gin.

Artikel 21

All Mënsch huet d'Recht fir un den öffentlechen Ugeleënhete vu séngem Land matzewiirken, sief et direkt odder duerch fräi gewielt Verrieder.

All Mënsch huet d'Recht fir ënner gläiche Konditiounen an d'öffentlech Fonktiounen vu séngem Land eranzekommen.

De Vollekswëllen as d'Grundlag vun der Öffentlecher Gewalt hirer Autoritéit; dee Wëlle muss sech an éierleche Walen, déi periodesch ofzehale sin no engem gläichen an allgemenge Walrecht, a geheime Walen odder an enger gläichwäerteger Prozedur, déi fräi Wale garantéiert, auszedrécken.

Artikel 22

All Mënsch huet als Mëmber vun der Gesellschaft d'Recht op zozial Sécherheet; en as berechtigt fir an de Genoss vun de wirtschaftlechen, zozialen a kulturelle Rechter ze kommen, déi fir séng Dignitéit an d'fräi Entwécklong vu sénger Perséinlechkeet néideg sin, dat alles duerch en nationalen Effort an eng international Zesummenaarbecht an an engem Mooss, wéi d'Organisatioun an d'Ressource vun all Land et ausweisen.

Artikel 23

All Mënsch huet d'Recht op Aarbecht, op d'fräi Wiel vu sénger Aarbecht, op Aarbechtkonditiounen, déi gerecht sin an zefridde stellen an op de Schutz géint de Chômage.

Jiddereen huet ouni Diskriminatioun d'Recht op de selwechte Loun fir déi selwecht Aarbecht.

Jiddereen, dee schafft, huet d'Recht op e gerechten an ordentleche Loun, deem him selwer a sénger Famill eng Existenz op der Basis vun der mënschlecher Dignitéit séchert an deem, wann néideg, duerch all aner zozial Mesüre gestäipt gët.

All Mënsch huet d'Recht fir mat anere Leit Beruffsorganisatiounen ze grënnen a fir séng Intressen ze verdedegen dranzegoen.

Artikel 24

All Mënsch huet d'Recht op Rou a Fräizäit a besonnesch op eng räsonnabel begrenzten Dauer vun der Aarbechtszäit an op periodeschen a bezuelte Congé.

Artikel 25

All Mënsch huet d'Recht op e Liewesniveau, deem duergeet fir him selwer a sénger Famill d'Gesondheet an d'Gutt-Ergoen, besonnesch d'Narong, d'Kleder, d'Wunneng, d'medezinesch Fleg an déi néideg zozial Déngschter ze garantéieren; en huet d'Recht op Sécherheet am Fall vu Chômage,

Krankheet, Invaliditéit, als Witfra odder Witmann, am Alter an an anere Fäll, wou en d'Mëttele fir säi Liewesënnerhalt nët méi huet duerch Ëmstänn, déi onofhängeg si vu séngem Wëllen.

Mamm a Kand hun d'Recht op speziell Hëllef a Bäistand. D'Kanner alleguer, ob se am odder nët am Bestiednes gebuer gin, kommen an de Genoss vun deem selwechten zoziale Schutz.

Artikel 26

All Mënsch huet d'Recht op Bildung. Den Unterrécht muss op d'mannst fir d'Elementar- an d'Grondschoule gratis sin. Den Elementarunterricht as obligatoresch. Den techneschen an de Beruffsunterricht musse verallgemengert sin. Den héiere Studium muss jidderengem mat dene selwechte Rechter an op der Basis vu sénge Leeschtungen opstoen.

D'Bildung soll déi voll Entwécklung vun der mënschlecher Perséinlechkeet a méi e grouse Respekt vun de Mënscherechter an de Grundfräiheten uviséieren. Si soll de Versteesdemech, d'Toleranz an d'Frëndschaft tëscht allen Natiounen an alle Gruppe vu Rassen a Relioun grad esou favoriséiere wéi d'Entwécklung vun de Vereenten Natiounen hiren Aktivitéite fir d'Erhale vum Fridden.

D'Elteren hu virewech d'Recht fir de Genre vun de Kanner hirer Bildung ze wielen.

Artikel 27

All Mënsch huet d'Recht fir fräi un der Kommunikatioun hirem kulturelle Liewen deelzehuelen, an de Genoss vun der Konscht ze kommen a vum wësseschaaftleche Fortschrëtt a vun allem, wat sech doraus u Guddem ergët, ze profitéieren.

Jiddereen huet d'Recht op de Schutz vun de moraleschen a materiellen Intressen, déi aus jidfer wësseschaaftlecher, literarescher odder artistescher Produktioun entstinn, vun deer hien den Auteur as.

Artikel 28

All Mënsch huet d'Recht op eng zozial an international Uerdnong, an deer sech déi Rechter a Fräiheten, déi an dëser Deklaratioun opgezielt gin, voll kënnen auswiirken.

Artikel 29

All Mënsch huet Flichte vis-à-vis vun der Kommunikatioun, an deer eleng déi fräi a voll Entwécklung vu sénger Perséinlechkeet méiglech as.

Am Gebrauch vu sénge Rechter an am Genoss vu sénge Fräiheten as jiddereen nëmmen dene Limiten ënnerworfen, déi d'Gesetz eenzeg an eleng dofir virgesäit, datt d'Unerkennung an de Respekt vun aneren hire Rechter a Fräihete gesechert sin a fir engem gerechten Ussproch op Moral, op öffentlech Uerdnong an op en allgemengt Wuel an enger demokratescher Gesellschaft z'entsprieche.

Dës Rechter a Fräiheten duerfen a kengem Fall am Widdersproch mat de Vereenten Natiounen hiren Ziler a Prinzippe stoen.

Artikel 30

Keng Bestëmmung vun dëser Deklaratioun duerf esou ausgeluegt gin, datt e Recht fir e Stat, eng Grupp odder en eenzele Mënsch dra wär fir sech un Aktivitéiten ze gin odder Akten duerchzeféieren, déi drop erauslaffe fir d'Rechter an d'Fräiheten, déi dra genannt sin, ëmzestoussen.